

Сағира Амангелдіқызы Оданова¹, Лира Әбділдабекқызы Ибраймова^{2*}**Карлығаш Ерғазықызы Молдабаева³**¹филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Қ. Сәтбаев атындағы
Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, Қазақстан, Алматы қ.,
ORCID: 0000-0003-2939-7198 E-mail: sagira68@mail.ru^{2*} автор-корреспондент, филология ғылымдарының кандидаты, доцент м.а.,
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Қазақстан, Алматы қ.,
ORCID: 0000-0002-8385-492X E-mail: liraibraymova@gmail.com³философия докторы (PhD), Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Қазақстан, Алматы қ., ORCID: 0000-0002-6785-7848 E-mail: m_karly74@mail.ru**ТРАНСЛИНГВИЗМ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ:
ИКЕМДІ DAҒДЫЛАРДЫ (SOFT SKILLS) ДАМУДЫҢ JAҢA MҮMKІHДІKTEPI**

Аңдатпа. Бүгінгі таңда жасанды интеллект (ЖИ) және табиғи тілді өңдеу заманауи технологиялардың дамуына үлкен ықпал етіп отыр. ЖИ көптеген салаларда тиімділікті арттырып, уақытты үнемдеуге және еңбек үдерісін оңтайландыруға мүмкіндік береді. Соңғы жылдары жасанды интеллект мүмкіндіктерін білім беруде қолдану, соның ішінде тілдерді оқытуда пайдалану кеңінен таралды. *Мақаланың өзектілігі:* жаһандану дәуірінде тіл үйренуді заманауи шешімдер арқылы жетілдіру – өзекті және перспективалы қадам. Жасанды интеллект арқылы тіл үйренушілердің тілдік деңгейлеріне сәйкес бейімделген оқу жоспарларын жасауға, тиімділікті арттыру мен оқу материалдарын интерактивті түрде ұсынуға, тілдік дағдыларды автоматты түрде бағалауға және мотивацияны арттыруға көмектесетін, қазақ тілінің интеграцияланған платформасының моделін құрастырудың жолдарын қарастыру. *Зерттеудің мақсаты:* қазақ тілін транслингвалды аспектіде оқытуды қамтамасыз етіп, жасанды интеллектің генеративті мүмкіндіктерін пайдалану арқылы тілдік және икемді дағдыларды (soft skills) қатар дамытатын интеграцияланған платформа моделін әзірлеу; осы мақсатта жасанды интеллект негізіндегі қолданыстағы платформаларды талдау, транслингвалды тәсілдің ғылыми-әдістемелік негіздерін айқындау және модельдің архитектурасын жобалау міндеттері қарастырылды. *Зерттеудің жаңалығы:* оңтайлы қолданбаны таңдау үшін жасанды интеллект қолданатын желілік платформаларға талдау жасалып, икемді дағдыларды дамытатын, ана тілін салыстыра отырып (транслингвалды аспектіде) екінші тілді үйренуге арналған платформаның моделі құрастырылып ұсынылды. Зерттеу барысында Course Hero, Gradescope, Cognii AI, Socratic және Praktika AI қолданбаларының тіл үйрету мақсатындағы артықшылықтары мен кемшіліктерін сипаттау, салыстыру әдістері қолдана отырып талданып, Cognii AI және Praktika AI платформаларының білім алушының талаптарын қамтамасыз етуге ыңғайлы екені анықталды. *Зерттеудің практикалық маңызы:* зерттеу нәтижелерін қазақ тілін екінші тіл ретінде оқытып, тіл үйренушілердің икемді дағдыларын ЖИ көмегімен дамытқысы келетін оқытушыларға және онлайн платформа құрастыратын мамандар мен ізденушілерге көмекші бола алады деп ойлаймыз. Сонымен қатар білім беру жүйесінде ЖИ арқылы тілді дамытуға практикалық жолсілтегіш ретінде қолдана алады. Зерттеу транслингвалды тәсілді жасанды интеллектіге негізделген оқыту платформалары арқылы жүзеге асыруды ұсынады. Бұл тәсіл ана тілі мен үйренетін тілді салыстыра отырып, коммуникативтік, сыни ойлау және эмоциялық интеллект сияқты икемді дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді.

Тірек сөздер: жасанды интеллект; икемді дағдылар; тіл үйренушілер; транслингвалды аспект; тіл үйрену қолданбасы**Қаржыландыру көзі:** Мақала AP23487324 «Қазақ тілін түркітілдес студенттерге цифрлық технологиялар негізінде транслингвалды аспектіде оқыту» гранттық қаржыландыру жобасы аясында дайындалды.**Сілтеме жасау үшін:** Оданова С.А., Ибраймова Л.Ә., Молдабаева К.Е. Транслингвизм және жасанды интеллект: икемді дағдыларды (soft skills) дамытудың жаңа мүмкіндіктері. *Tiltanym*, 2025. №3 (99). 74-85-66.DOI: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2025-3-74-85>**Сағира Амангелдиевна Оданова¹, Лира Абдилдабековна Ибраймова^{2*}****Карлығаш Ерғазиевна Молдабаева³**¹кандидат филологических наук, профессор, Казахский национальный исследовательский
технический университет имени К. Сатпаева, Казахстан, г. Алматы,
ORCID: 0000-0003-2939-7198 E-mail: sagira68@mail.ru^{2*} автор-корреспондент, кандидат филологических наук, и.о. доцента,
Казахский национальный женский педагогический университет,
Казахстан, г. Алматы, ORCID: 0000-0002-8385-492X E-mail: liraibraymova@gmail.com

³доктор философии (PhD), Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Казахстан, г. Алматы, ORCID: 0000-0002-6785-7848 E-mail: m_karly74@mail.ru

ТРАНСЛИНГВИЗМ И ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ГИБКИХ НАВЫКОВ (SOFT SKILLS)

Аннотация. В настоящее время искусственный интеллект (ИИ) и обработка естественного языка существенно влияют на развитие современных технологий. ИИ открывает возможности повышения эффективности, экономии времени и оптимизации рабочих процессов в разных сферах. В последние годы применение ИИ в образовании, особенно в обучении языкам, получило широкое распространение. *Актуальность статьи* обусловлена тем, что в эпоху глобализации совершенствование процесса изучения языков с опорой на современные решения является важной и перспективной задачей. Использование ИИ позволяет разрабатывать адаптированные учебные планы по уровням обучающихся, повышать результативность и персонализацию обучения, предоставлять материалы в интерактивной форме, автоматически оценивать языковые навыки и усиливать мотивацию. В работе рассматриваются пути создания модели интегрированной платформы для изучения казахского языка с применением ИИ. *Цель исследования* – разработка интегрированной модели платформы, обеспечивающей одновременное развитие языковых и гибких навыков (soft skills) при обучении казахскому языку в транслингвальном аспекте с использованием генеративных возможностей ИИ; в рамках цели выполнен анализ существующих ИИ-платформ, определены научно-методологические основы транслингвального подхода и спроектирована архитектура предлагаемой модели. *Научная новизна* исследования заключается в анализе сетевых платформ, использующих ИИ для выбора оптимального приложения, а также в разработке и предложении модели платформы, предназначенной для изучения второго языка в транслингвальном аспекте путём развития гибких навыков и сопоставления с родным языком. В ходе исследования выполнен сравнительный анализ преимуществ и ограничений образовательных приложений Course Hero, Gradescope, Cognii AI, Socratic и Praktika AI; установлено, что платформы Cognii AI и Praktika AI наиболее удобны для удовлетворения потребностей обучающихся. *Практическая значимость работы* состоит в том, что результаты могут быть полезны преподавателям казахского языка как второго, а также специалистам и разработчикам онлайн-платформ, использующим ИИ для развития гибких языковых навыков обучающихся, и служить ориентиром при внедрении таких технологий в систему языкового образования. Исследование предлагает реализацию транслингвального подхода через платформы обучения на основе ИИ; такой подход, сопоставляя родной и изучаемый язык, позволяет развивать гибкие навыки, включая коммуникативные способности, критическое мышление и эмоциональный интеллект, и эмпатию.

Ключевые слова: искусственный интеллект; гибкие навыки; изучающие язык; транслингвальный аспект; приложение для изучения языка

Источник финансирования: Статья подготовлена в рамках проекта грантового финансирования AP23487324 «Обучение казахскому языку тюркоязычных студентов в транслингвальном аспекте на основе цифровых технологий».

Для цитирования: Оданова С.А., Ибраимова Л.А., Молдабаева К.Е. Транслингвизм и искусственный интеллект: новые возможности для развития гибких навыков (soft skills). *Tiltanyim*, 2025. №3 (99). С. 74-85. (на каз. яз.)

DOI: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2025-3-74-85>

Sagira Odanova¹, Lira Ibraimova^{2*}, Karlygash Moldabayeva³

¹Candidate of Philological Sciences, Professor, Satbayev University, Kazakhstan, Almaty,
ORCID: 0000-0003-2939-7198 E-mail: sagira68@mail.ru

^{2*}Corresponding author, Candidate of Philological Sciences, Acting Associate Professor,
Kazakh National Women's Teacher Training University, Kazakhstan, Almaty,
ORCID: 0000-0002-8385-492X E-mail: liraibraimova@gmail.com

³Doctor of Philosophy (PhD), Abai Kazakh National Pedagogical University,
Kazakhstan, Almaty, ORCID: 0000-0002-6785-7848 E-mail: m_karly74@mail.ru

TRANSLINGUALISM AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: NEW OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS

Abstract. Currently, artificial intelligence (AI) and natural language processing significantly influence the development of modern technologies. AI offers opportunities to improve efficiency, save time, and optimize work processes across various fields. In recent years, the use of AI in education, particularly in language learning, has become widespread. *The relevance of this study* lies in the fact that, in the era of globalization, improving language learning through modern technological solutions is both important and promising. AI enables the development of adaptive curricula tailored to learners' proficiency levels, enhances learning efficiency, provides interactive educational materials, automates assessment of language skills, and increases motivation. This study explores approaches to developing a model for an integrated platform for learning the Kazakh language using AI. *The aim of the study* is to design an integrated platform model that supports the simultaneous development

of language proficiency and flexible skills (soft skills) when teaching Kazakh in a translingual context using the generative capabilities of AI. To achieve this aim, existing AI-based platforms were analyzed, the scientific and methodological foundations of the translingual approach were defined, and the architecture of the proposed model was designed. *The scientific novelty* of the research lies in analyzing network platforms that utilize AI to identify optimal applications and in developing and proposing a platform model designed for second-language acquisition in a translingual framework by fostering flexible skills and comparing the target language with the native language. The study includes a comparative analysis of the advantages and limitations of educational applications such as Course Hero, Gradescope, Cognii AI, Socratic, and Praktika AI. The findings indicate that Cognii AI and Praktika AI are the most effective for meeting learners' needs. *The practical significance* of the study is that its results may be useful for educators, specialists, and developers of AI-based online platforms and may serve as a guideline for integrating such technologies into language education. The study proposes implementing a translingual approach through AI-based learning platforms, enabling learners to develop communication, critical thinking, and emotional intelligence by comparing the native and target languages.

Keywords: artificial intelligence; flexible skills; language learners; translingual aspect; language learning app

Source of funding: The article was prepared within the framework of the grant-funded project AP23487324 «Teaching the Kazakh Language to Turkic-Speaking Students in a Translingual Aspect Based on Digital Technologies».

For citation: Odanova, S., Ibraimova, L., Moldabayeva, K. Translingualism and Artificial Intelligence: New Opportunities for the Development of Soft Skills. *Tiltany*, 2025. No.3 (99). P. 74-85. (in Kazakh)

DOI: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2025-3-74-85>

Кіріспе

Қазіргі уақытта жасанды интеллект білім саласының көптеген аспектілерін қарқынды өзгертіп отыр. Мысалы, лингвистика саласында Duolingo, Rosetta Stone, Babbel, Busuu, Hello Talk, Speakly, lingvist сынды IT платформалар әлем тілдерін үйренуде тілдің айтылым, жазылым, оқылым, тыңдалым дағдылары бойынша таптырмас құралға айналып отыр. Дегенмен қазақ тілінің лексикалық, морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ тілін үйрететін желілік бағдарламалар өте аз. Сондықтан да қазақ тілі бизнестің, ғылым мен техниканың тіліне айналып, икемді дағдыларды меңгеру басымдылыққа ие болып тұрған жаһандану дәуірінде жасанды интеллектінің (бұдан кейін ЖИ) икемділік, инклюзивтік, персоналдық және қол жетімділік сияқты мүмкіндіктерін пайдаланып, тілді генеративті жасанды интеллектінің аватарлары бар иммерсивті тіл үйрену қолданбасы арқылы үйретуді қолға алу аса маңызды.

Қазіргі ақпараттық қоғамда адамдар тіл үйрететін әдістемелік кітап түгілі, компьютерге де жүгінуден қалып барады. Тіл үйренушілердің сұранысы арнайы гаджеттерге арналған тіл үйретуші IT бағдарламалар мен қосымшаларға түсіп отыр. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2024 жылғы 15 наурызында өткен ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзінде «Тіліміздің қолдану аясын кеңейте түсу мемлекеттік саясаттың басты бағыты болып қала береді. Бұл – біз үшін мызғымас ұстаным» дей келе, тіліміздің тұғырын ешкімді мәжбүрлемей, күнделікті өмірдегі қажеттілікті арттыру арқылы нығайту керек екенін, осы мақсатта «Креативті индустрияның», атап айтқанда, қазіргі заманғы әдіс-тәсілдерді барынша тиімді пайдаланып, ақпараттық технология мүмкіндіктерін толығымен пайдалану керектігін баса айтқан болатын (Қасым-Жомарт Тоқаев, 2024 а). Сондықтан да тіл үйрету үдерісіне жаңашылдық әкелу аса маңызды.

Қазақ тілін оқыту бойынша жинақталған материалдарды және қазақ интернет кеңістігін саралай келе, ақпараттық технологиялар тіл үйренуде, жалпы білім саласында кеңінен қолданыс тауып отырғанын байқауға болады. Қазіргі уақытта қазақ тілін үйретуге бағытталған 11 онлайн қосымша жұмыс істеп тұр (<https://sknews.kz/news/view/kazak-tilin-uyrenuge-arnalghan-11-onlayn-kural>). Ақпараттық ғасырда бұл тым аз. Көп жағдайда тіл үйрету үдерісі кейде қалыпты, бірізді тәсілдермен шектеліп қалады, бұл тіл үйренушілердің мотивациясын төмендетіп, тілді тиімді меңгеруге кедергі келтіреді. Жасанды интеллект технологияларын қолдану тіл үйренушілердің оқу үдерісін жақсартуға, оқу материалының қолжетімділігін арттыруға және әр оқушының жеке ерекшеліктеріне бейімделген оқытуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар қазіргі заман талабына сай икемді дағдылар, яғни коммуникация, топта жұмыс істеу, эмоционалды интеллект және сыни ойлау дағдылары да өте маңызды. Осы дағдыларды қазақ тілін үйрету үдерісіне кіріктіру тілді тек академиялық мақсатта ғана емес, шынайы өмірде қолдануға дайындықты күшейтеді.

Ұсынылған мақалада жасанды интеллект оқытушы арқылы тіл үйренушілердің тілдік деңгейлеріне сәйкес бейімделген оқу жоспарларын жасау, оқу үдерісін жекелендіру, тиімділікті

арттыру және оқу материалдарын интерактивті түрде ұсыну, сондай-ақ тілдік дағдыларды автоматты түрде бағалау мен мотивацияны арттыруға мүмкіндік беретін, қазақ тілін транслингвалды аспектіде өз ана тілімен салыстыра оқытуға негізделген және икемді дағдылардың негізгі түрі болып табылатын коммуникативтік дағдыны, еркін ойын жеткізу мен топпен жұмыс жасау қабілеттерін дамытуды көздейтін ЖИ көмегін пайдаланатын платформаның моделі қарастырылады. Ұсынылған зерттеу транслингвалды тәсілді ЖИ құралдарымен ұштастыра отырып, тіл үйренушінің ана тіліндегі білімін жаңа тілді меңгеруге тірек етеді. Бұл үдеріс барысында студент тек тілдік құзыреттілікті ғана емес, топпен жұмыс, еркін ойды жеткізу, мәдениетаралық коммуникация сияқты *soft skills* дағдыларын қатар дамытады.

Материал және әдістер

Зерттеу білім алушылардың *коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруға* және тұлғалық қасиеттерін жетілдіруге бағытталды. Атап айтқанда, *эмоционалды интеллект, сыни тұрғыдан ойлау, өзіндік сенімділік, икемділік пен өзгерістерге ашықтық* сияқты қасиеттерді дамыту жолдары қарастырылды. Сонымен бірге *пікірлер қақтығысын реттеу, кәсіби және жеке байланыстарды құру, өзінің және әріптесінің эмоцияларын түсіну, ақпаратты талдау және негізделген қорытынды жасау* сияқты икемді дағдылардың құрамдас элементтерін қалыптастыру стратегиялары талданды.

Сонымен қатар білім алушыларға қазақ тілін оқытудың *трансмәдени әдіс-тәсілдері* қарастырылды. *Геймификация элементтерін* қолдану арқылы тіл үйренуге деген қызығушылықты арттыру және тілді жүйелі түрде меңгеруге ынталандыру жолдары талданды. Зерттеу барысында *сандық технологиялар негізіндегі инновациялық оқыту жүйелері*, атап айтқанда, *генеративті жасанды интеллекті аватарлары бар иммерсивті тіл үйрену платформаларының мүмкіндіктері* жан-жақты зерделенді.

Транслингвалды әдісті жасанды интеллект арқылы жүзеге асыру білім алушыларды *күрделі жағдаяттарға (симуляциялар, диалогтер, геймификация элементтері)* белсенді қатыстыруды көздейді. Мұндай әдіс оқушылардан өз ойын бейімдеуді, *топтық талқылауларға қатысуды, шешім қабылдауды* талап етеді. Осы процестердің барлығы *soft skills*-тің негізгі құрамдас бөліктерін дамытуға ықпал етеді.

Мақалада икемді дағдылар негізінде тілді транслингвалды аспектіде оқытудың әлемдік және отандық теорияларын *саралау*, ЖИ-ге негізделген ресурстарды *топтастыру, сипаттау, салыстыру, модельдеу* әдістері қолданылды.

Әдебиетке шолу

Қазақ тілінің қолданыс аясының кеңейіп, күнделікті қарым-қатынас тілінен білім, ғылым, экономика және техника тіліне айнала бастады, сондықтан тілді оқыту барысында тіл үйренушілердің қазақ тілінде кәсіби коммуникацияға қатысып, нарықтық бәсекелестікке сай келіп, жеке тұлға ретінде қалыптасып, қазақша ойлап, еркін сөйлеу дағдыларын дамыту бүгінгі таңдағы филологтар мен педагогтердің міндеті. Осы мақсатта еліміздің ғалымдарының тілді үйрету бойынша еңбектері жарыққа шығып, желі арқылы тіл үйрету платформалары даярланды. Қазақ тілін оқытуға арналған дәстүрлі платформалар негізінен тілдік материалдарды меңгертуге бағытталса, қазіргі кезеңде тіл үйренушінің тек лексика-грамматикалық білімін ғана емес, сонымен бірге оны нақты қарым-қатынаста қолдану қабілетін қалыптастыру өзекті болып отыр. Бұл міндетті жүзеге асыру үшін тілдерді оқытудың жаңа әдіснамалық ұстанымдары қажет. Солардың бірі – транслингвалды тәсіл, ол тіл үйренушіге ана тілі мен үйреніп жатқан тілін салыстыра отырып, шынайы қарым-қатынаста икемді пайдалануға мүмкіндік береді.

Екінші тілді үйренуге арналған транслингвалды тәсіл бір тіл негізінде оқытуды емес, тілдердің табиғатының өзара байланысын мойындай отырып, әр түрлі тілдің контекстінде ойды жеткізуге көмек береді. «Транслингвалдылық» көптілді ресурстарды әдейі қолданатын әдіс ретінде де қарастырылады (Brinkschulte және т.б., 2018). Транслингвизмді Li Wei және Wing Yee «шекарасыз тіл үйрену» ретінде қарастырып, лингвистикалық және мәдени шекараларды жоятын «трансдисциплинарлық модель» ұсынған (Li Wei, Wing Yee, 2018). Anderson транслингвалдылықты екінші тілді үйренудің табиғи процесімен байланыстырады (Anderson, 2017). Біздің зерттеуде осы көзқарастар ЖИ құралдарымен интеграцияланып, транслингвалдылық тек әдіс емес, *soft skills* дамыту тетігі ретінде қарастырылады. Бұл тұрғыдан алғанда, біз ұсынған

модель CLIL (Content and Language Integrated Learning) моделімен ортақ негізге ие: екі тілдің салыстырылуы мен пәнаралық мазмұн интеграциясы арқылы танымдық және әлеуметтік дағдыларды қатар дамыту.

Транслингвалды әдісті қолдана отырып, тәжірибе жасаған шетелдік зерттеулер көп. Мысалы, Sitong Wang транслингвалды әдісті жазылым әрекетінде қолданудың тиімділігін көрсеткен (Sitong Wang, 2022). Хиан Сук пен М. Пачеро сырттан келген студенттердің қарым-қатынас кезінде сөздердің дұрыс айтылуына мән бере отырып, мағынасын түсіне (ресурстарды кодтау) алатындығын және грамматикадан бас тартуға болатындығын жазған (Hyun-Sook Kang, Mark Barba Pacheco, 2020: 12). Алайда транслингвалды аспектіде оқытуда екінші тіл мен өз ана тілін салыстыру кезінде грамматикалық ортақ ұқсастықтар ескеріледі. Әсіресе түркі тілді білім алушылардың ортақ тарихи байланысы, тілдік, мәдени ұқсастығы бар болғандықтан, дәл осы әдісті қолдану аса тиімді деп есептейміз.

Транслингвалды оқытуда кездесетін «тілдің пиджинденуі», тілдік нормадан ауытқу сияқты кереғар пікірлерді жоққа шығаруға болмайды. Бірақ бұның алдын алатын лексика-грамматикалық тапсырмаларды көбейту («дрилинг»), лингвомәдениеттанымдық, лингвоелтанымдық тапсырмаларды практикалық сабақтарға енгізу арқылы жеңуге болатындығын жазған (Куриленко, 2020).

Студенттер әртүрлі тілдік, мәдени және нәсілдік ортадан шыққанымен, олар басқалармен транслингвалды қарым-қатынас арқылы басқа адамдардың тілі мен мәдениетін түсіне алады. K.Nurcahyoko студенттердің қытай тілі мен ағылшын, батыс мәдениетін сыни және шығармашылық байланыстыра алатынын жаза келе, бұл «мәдени сезімталдық мен түсінісуді» қалыптастыруға ықпал етуі мүмкін», – дейді (Nurcahyoko, 2016: 15). Транслингвалды аспектіде тілді оқытудың негізгі мақсаты – өзге тілде сенімді сөйлеп, еркін қарым-қатынас жасай алуға баулу. Сондықтан студенттің икемді дағдыларын дамыту, соның ішінде коммуникативтік дағдыларын, топ ішінде жұмыс жасау, өзіне сенімді болу, сыни ойлау дағдыларын қатар дамытуды қажет етеді.

Білім алушыға тіл арқылы икемді дағдыларын дамыту нәтижелі болмақ. Себебі икемді дағдыларды дамыту жеке тұлғаның мансаптық өсуіне тікелей ықпал етеді. Сондықтан тіл үйренушінің бойында эмоционалды интеллектіні қалыптастыру да маңызды. Эмоционалды интеллект, сыни тұрғыдан ойлау, өзіне деген сенімділік, икемділік пен өзгерістерге ашықтық, пікірлер қақтығысын реттеу сияқты тұлғалық қасиеттерін дамыта отырып, кәсіби және жеке байланыстарды құру, өзінің және әріптесінің эмоцияларын түсіну, ақпаратты талдау және негізделген қорытынды жасау, өзін-өзі бағалау арқылы ұжымның салауатты қарым-қатынастарын сақтау сияқты қабілеттерін қалыптастырып, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады (Yermakov, Amantai, 2021: 42-50).

Күнделікті қарапайым жағдаяттарда базалық деңгейдегі білім алушыға тіл қолданудағы сенімділігін арттыратын негізгі базалық сөз тіркестері мен грамматикалық құрылымдарды меңгерту үшін викториналар және рөлдік ойындар сияқты геймификация элементтері тіл үйренуді қызықты және өнімді етеді. Ортаңғы деңгейде тіл үйренушілерге контекстте тілді үйренуге мүмкіндік беретін іскерлік кездесулер немесе күнделікті диалогтар сияқты сценарийлерді ұсыну арқылы коммуникативтік дағдылары тереңдетіліп, диалогтік сөйлеу дағдылары дамытылып, пікірталасқа ат салысуға қызығушылықтары арттырылады. Жоғары деңгейде білім алушылардың сыни тұрғыдан ойлау және ойын құрылымдау қабілеттерін дамытуға және жұрт алдында сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға бағытталған күрделі, өзекті әрі қызықты тақырыптар кешені ұсынылып, тақырыпты дұрыс талқылауларына назар аударылады. Геймификация элементтері әлемге танымал ағылшын тілін үйрететін платформалардың барлығында бар және тіл үйретудің қарапайым деңгейінен бастап, ең жоғарғы деңгейіне дейін барады.

Әрбір тіл өз халқының қайталанбас мәдени және тарихи ерекшеліктерін көрсетеді. Қазақ тілін оның мәдени контекстін ескермей үйрету түсінбеушілікке әкелуі мүмкін. Көптеген сөздер мен сөз тіркестерінің түп тамыры қазақ халқының салт-дәстүрінде, әдет-ғұрпында, тарихында жатыр. Зерттеуде ұсынылатын тақырыптық топтамалардағы мәдени контекст студенттердің білімін толықтырып қана қоймайды, сонымен қатар қазіргі көптілді әлемде үлкен маңызға ие боп отырған тиімді қарым-қатынас пен мәдениетаралық түсіністікке жағдай жасайды. Сонымен қатар тіл мен мәдениетті оқу қазіргі жаһандану жағдайында қазақ жастары үшін әсіресе маңызды мәселе,

себебі, ол өзінің түп тамырын танып білуге және өзінің ұлттық мәдени мұрамен сабақтастығын пайымдауға ықпалын тигізеді. Сондықтан да әр деңгейдің тапсырмалар топтамасы ұлттық мәдениет пен құндылықтарға негізделіп құрастырылады. Тіл үйренушінің өз мәдениеті мен үйреніп жатқан тілінің мәдениетін салыстыруы, одан ұқсастық табуы тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырып, тілдік ортада оңай коммуникацияға түсуіне септігін тигізеді. Мәдени ерекшеліктерді ғана емес, грамматикалық (дыбыс, сөз, буын т.б. ұқсастық) ұқсастықтарды іздеу – бұл тілді транслингвалды аспектіде оқытудың негізгі ерекшелігі.

Тіл саясатын тиімді іске асыру, оның ішінде көпшілікке тілдерді оқыту процесінің қолжетімдігін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Тіл саясаты комитетінің тапсырысымен әзірленген «Tilmedia.kz», «Balatili.kz», «Tilqural.kz», «Abai.institute», «Termincom.kz», «Emle.kz», «Sozdikqor.kz», «Qazcorpor.kz», «Qazgrammar», «Qujat.kz», «Atau.kz», «Qazlatyn.kz» электрондық ресурстары жұмыс істейді. Бұл ресурстар – сабақтар, бейнероликтер, мәтіндер, сөздік, оқулықтардан тұратын интуитивті іздеу жүйесі мен ыңғайлы навигация жүйесі бар онлайн платформалар. Жоғарыда аталған отандық ресурстар көбіне контент жеткізуші ролінде, яғни content-delivery model деңгейінде қалып отыр. Ал біздің зерттеу ұсынып отырған платформа – interactive immersive model, яғни виртуалды аватар-оқытушы мен транслингвалды тәсіл негізінде білім алушының белсенді әрекетін талап ететін, soft skills дамытатын модель.

Бернард Марр мен Матт Вардтың пайымдауынша, тілді оқытуда генеративті аватарларды және иммерсивті технологияны пайдалану өзара әрекеттесу мен тәжірибе үшін жаңа көкжиектерді ашады (Marr, Ward, 2017), себебі бұл тәсіл шынайы қарым-қатынас жағдайларын имитациялауға мүмкіндік береді, бұл табиғи тілді меңгеруге ықпал етеді, сонымен қоса жасанды интеллектті пайдалану кезінде оқу бағдарламасы білім алушының жеке қажеттіліктеріне бейімделеді (Рахметова, 2012: 227).

Геймификация туралы Thurairasu еңбегінде ол мотивацияны арттыратын құрал ретінде қарастырылса (Thurairasu, 2022), біздің моделімізде геймификация элементтері self-determination theory қағидатымен ұштасып, студенттің ішкі уәжін арттыруға бағытталған (Deci, Ryan, 2000). Бұл тәсіл қазақ тілін үйретуде бұрынғы дәстүрлі қайталау жаттығуларынан артық: өйткені студент тек тілдік форма емес, өз ойын еркін жеткізуге дағдыланады.

Осы себептен де тіл үйренушінің икемді дағдыларын дамытуды көздейтін әрі қазақ тілін транслингвалды аспектіде үйретуге бағытталған генеративті жасанды интеллектті аватарлары бар иммерсивті тіл үйрену қолданбасында ұсынылатын геймификация элементтері тіл үйренушіге еркіндік атмосферасын қалыптастырып, коммуникацияға түсу кезінде қате жіберу қорқынышын азайтып, сенімділігін арттырады.

Нәтижелер және талқылау

Зерттеу барысында отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріндегі тілдерді оқытуға арналған бағдарламаларға шолу жасалды. Үйретудің озық технологиялары зерделеніп, білім алушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру жолдары айқындалды. Сонымен қатар генеративті жасанды интеллект аватарлары бар иммерсивті тіл үйрену қолданбасы негізінде қазақ тілін оқытудың қазақстандық моделін ұсыну жолдары қарастырылды. Бұл мақсатта теориялық талдау, сипаттау және салыстыру әдістері қолданылды. Нәтижесінде білім беру саласында қолданылатын бес желілік бағдарлама таңдалып, олардың білім беру үдерісіндегі артықшылықтары мен кемшіліктері, Soft skills-ке әсері және пайдалану көрсеткіші сияқты критерийлер бойынша талдау жасалды.

Кесте 1 – Білім беру мақсатында қолданылатын желілік бағдарламалар
Таблица 1 – Сетевые программы, используемые в образовательных целях
Table 1 – Network-based Programs used for Educational Purposes

Платформа	Артықшылығы	Soft skills-ке әсері	Пайдалану көрсеткіші
Course Hero	Құжаттардың кең кітапханасы; репетиторлық қызмет; өзіндік оқуға ыңғайлы; кешенді ресурстар	Өз бетінше іздену, академиялық өзіндік жұмыс дағдысын дамыту	Нақты дерек жоқ

Кесте 1 жалғасы / Продолжение Таблицы 1 / Continuation of Table 1

Gradescope	Бағалауды автоматтандырады; уақытты үнемдейді; объективтілік пен дәйектілікті қамтамасыз етеді	Жылдам кері байланыс арқылы өзін-өзі жетілдіру; әділ бағалау мәдениеті	Нақты дерек жоқ
Cognii AI	Жекелендірілген оқыту; интерактивтілік; сыни ойлауды дамытуға бағытталған; ашық сұрақтарға назар аударады	Сыни тұрғыдан ойлау; дәлелді пікір айту; инклюзивтілік	1 млн+ қолданушы (ресми сайт дерегі бойынша)
Socratic (Google)	Жылдам жауаптар мен түсіндірмелер; пәндердің кең қамтылуы; интерактивті құралдар	Өзіндік ізденіс; ақпаратты құрылымдау; өзіндік білім алу дағдысы	Нақты дерек жоқ, бірақ әлем бойынша кең қолданылады
Praktika AI	Нақты өмірлік симуляциялар; аватар-оқытушы; ойын элементтері; жылдам кері байланыс	Коммуникативтік дағдылар; мәдениетаралық қарым-қатынас; өзіндік сенімділік	Нақты дерек жоқ (жылдам өсіп келе жатқан стартап)

Тілді үйренуде жасанды интеллекті қолданудың әлемдік тәжірибесі сараланып, соның негізінде оқу материалдарын генерациялайтын, грамматикалық, лексикалық құрылымға негізделген, нақты кері байланыс беретін, виртуалды сөйлесу агентін, интерактивті сабақтарды, ойын элементтерін қамтитын платформалар таңдалып, нәтижесінде Course Hero, Gradescope, Cognii AI, Socratic және Praktika AI (<https://www.unite.ai/ru/10-best-ai-tools-for-education/>) платформаларына шолу жасалды.

ЖИ негізінде құрастырылған оқытушылар мен студенттерге арналған желілік бағдарлама – Course Hero. Бұл онлайн білім беру платформасы білім алушылардың өз беттерімен білім қорларын толықтыруына мүмкіндік беретін, сонымен қоса оқулықтар, оқу құралдары және студенттерге арналған сарапшылық көмекті қоса алғанда, көптеген оқу материалдарын ұсынады. Жалпы, білім қоры – бұл құрылымдалған ақпараттық ресурс, ол әр түрлі форматтағы деректерді қамти алады және нақты тапсырмаларды шешу үшін қолданылады. Чат-боттар үшін білім қоры олардың «ақпараттық орталығы» қызметін атқарады. Ол чат-ботқа пайдаланушының сұрақтарына жауап беру немесе белгілі бір әрекет жасау үшін қажетті деректер мен білімді қамтамасыз етеді (Dahiya, 2017: 158-161).

Платформаның артықшыларына кешенді ресурстарға қолжетімділік, репетиторлық қызметтер және икемділік жатады. Course Hero құжаттардың кең кітапханасын ұсынып қана қоймайды, сонымен қатар сынып жазбалары, оқу нұсқаулықтары мен сынаққа дайындық материалдары қамтылады.

Платформаны қолдану барысында білім алушының ЖИ-мен жұмыс істейтін құралдарға қол жеткізу мүмкіндігі артады, платформа математикалық есептерге арналған қадамдық шешімдер ұсынып, студенттерге күрделі тақырыптарды түсінуге көмектеседі. Платформада ұсынылған ақпараттың сенімділігіне кей жағдайда күмән туындауы мүмкін, сондықтан, қолданбас бұрын ақпаратты анықтап алу керек болады.

Студенттердің білімін бағалауға мүмкіндік беретін ЖИ Gradescope машиналық бағалау мен ЖИ негізінде бағалауды жеңілдетіп, уақыт үнемдейді. Артықшылықтарына баға қою тиімділігі, дәйектілік және объективтілік, өлшемділік, кері байланыс жылдамдығы, қайталанатын тапсырмаларды автоматтандыру жатады.

Gradescope деректердің үлкен көлемін қамтитын, әсіресе көп таңдаулы тесттер мен математикалық есептерге арналған бағалау тапсырмаларын орындауда ЖИ қолданады. Бұл мұғалімдердің баға қоюға кететін уақытын айтарлықтай қысқартып, оқытуға және оқушылардың өзара әрекеттестігіне көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді. ЖИ негізіндегі бағалау барлық студенттер арасында дәйекті және объективті бағалауды қамтамасыз ете отырып, кодтау

тапсырмалары, эсселер немесе субъективті жауаптарды бағалау кезінде әділдікті сақтауға көмектеседі (Marr, Ward, 2019: 351). ЖИ жүздеген, тіпті мыңдаған студенттері бар үлкен сыныптар мен курстардағы бағалауды тиімді басқара алатындықтан, онлайн курстар мен жаппай лекциялар ұсынатын білім беру мекемелері үшін ерекше маңызды.

ЖИ студенттерге осал тұстарын анықтауға көмектесе отырып, жылдам кері байланыс бере алады, дер кезінде берілген кері байланыс студенттерге материал әлі есінде тұрған кезде мәселелерді шешуге мүмкіндік беру арқылы оқу нәтижелерін жақсартыады. ЖИ тез әрі тұрақты түрде баға қоя алғанымен, эссе немесе жобаға негізделген бағалау сияқты күрделі немесе шығармашылық тапсырмаларды толық немесе дәл бағаламауы мүмкін. Жасанды интеллект белгілі бір тапсырмаларды орындауға құрастырылғанымен, оқу деректерінен ауытқыған, әдеттен тыс, немесе жоғары креативті студент жауаптарын өңдеуде қиындықтарға тап болуы мүмкін, сонымен қоса бағалау үшін ЖИ-ге шамадан тыс сену тәлімгердің білім алушының жұмысын егжей-тегжейлі тексермей, тек шолып шығуына әкелуі мүмкін. Жалпы тәлімгерлер, агенттер және ЖИ негізіндегі робот тіл үйренуде маңызды рөл атқарады, әсіресе тілдік тәжірибе мен қарым-қатынас жасауға бағытталған дағдыларды дамытуда пайдалы және нақты уақыт режимінде оқушылардың айтылымын бағалап, қателерді көрсетеді және оларды түзету жолдарын ұсынады (Bao, 2019: 28-40).

Cognii AI – жекелендірілген оқыту тәжірибесін ұсыну және қолдау көрсету арқылы білім беруді жақсартуға арналған коммуникативтік дағдыларды дамытуға бағытталған ЖИ платформасы. Бағдарламаның білім алуғағы дербестік, интерактивтілік және тартымдылық, сыни тұрғыдан ойлауды дамытудағы мүмкіндік, ауқымдылық сияқты артықшылықтары мен білім алу барысындағы эмоционалды аспектінің жетіспеушілігі, техникалық қиындықтар сияқты осал тұстары анықталды.

Cognii әр студенттің қарқыны мен оқу стиліне бейімделіп, кері байланыс пен нұсқаулықты қамтамасыз етіп, білім сапасын арттыруға қол жеткізуге көмектесе отырып, сабаққа қатысу мен материалды түсіну сапасын арттырады. Интерактивті тапсырмалар кешені коммуникативтік дағдыларды дамыта отырып, инклюзивті оқу элементтерін имитациялай отырып, білім алу үдерісін тартымды етеді.

Бағдарлама ауқымды аудиторияға бағытталып, онлайн курстар мен қашықтықтан білім беру үшін қолайлылық тудырады. Ашық сұрақтарға назар аудара отырып, Cognii студенттерді сыни тұрғыдан ойлауға дағдыландырып, материал негізінде ой қорытуға ынталандырады.

Екі платформаны салыстырсақ, практика AI-дың диалогтік симуляциялары транслингвалды әдіспен ұштастырылғанда студент шынайы қарым-қатынасқа түсіп, коммуникативтік дағдыларын дамытады. Cognii AI сыни тұрғыдан ойлау мен дәлелді пікір білдіруді талап етіп, тіл үйренушінің soft skills-ін жетілдіреді. Осылайша транслингвизм – ЖИ – soft skills ұштағаны бір модельде тоғысады.

Socratic – бұл студенттерге сұрақтардың кең ауқымы бойынша жауаптар, түсініктемелер және ресурстар беру арқылы оқуға көмектесуге арналған ЖИ-мен жұмыс істейтін қолданба, білім беруді қолжетімді ету үшін табиғи тілді өңдеуді және машиналық оқытуды пайдаланады. Оның білім беру мақсатына жетудегі артықшылықтарына қол жетімділік және ыңғайлылық, жылдам жауаптар мен түсіндірмелер, пәнді терең қамту мүмкіндігі, интерактивті оқыту, ал кемшілігіне кері байланыстың болмауын жатқызуға болады.

Socratic әртүрлі пәндер бойынша сұрақтарға жылдам, егжей-тегжейлі жауаптар беріп, математика, жаратылыстану, әдебиет және әлеуметтік пәндер бойынша тақырыптардың кең ауқымын қамтиды. Диаграммалар мен қадамдық нұсқаулықтар сияқты көрнекі құралдарды қамти отырып, түсіну мен есте сақтауды жақсартып, білім берудің интерактивтілігін жоғарылатады.

Қолданба студенттерге өз бетінше ізденуге және шешімдерді табуға мүмкіндік беру арқылы, өздігінен білім алу әдетін дамытады. Студенттердің сұрақ қою үшін дауысты пайдалана алу мүмкіндігі, платформаны пайдаланушыға ыңғайлы етіп, жас ерекшеліктеріне қарамастан білім алуға мүмкіндік туғызады.

Socratic сенімді білім беру платформаларынан алынған ақпараттар мен ресурстарды біріктіріп, студенттердің нақты әрі сенімді ақпарат алуын қамтамасыз етеді, дегенмен ақпараттың қолжетімділігі білім алушының сыни ойлауы мен мәселені шешу дағдыларының қалыптасуына

нұқсан келтіруі мүмкін, сонымен қоса, кері байланыс механизмінің болмауы білім алушының материалды түсіну деңгейін анықтауда қиындықтар тудыруы мүмкін.

Praktika ЖИ – білім беруге, әсіресе интерактивті симуляциялар мен өмірден алынған нақты ситуациялар арқылы тіл үйренуге және коммуникативтік дағдыларды дамытуға арналған сұхбаттық AI платформасы.

Praktika ЖИ білім алушыға имитацияланған нақты әлем сценарийлеріндегі дағдыларды тәжірибеде қолдануға мүмкіндік береді, аватар оқытушымен сұхбат білім алу үдерісін анағұрлым қызықты етіп, коммуникативтік дағдының дамуына әсер етеді.

Жеке тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін коммуникативтік және икемді дағдыларды дамытуға бағытталған, имитацияланған өзара әрекеттесуге негізделген білім кешені платформаны тартымды етіп көрсетеді. Ол білім алушының ынтасын арттырып, жылдам кері байланыс алуға мүмкіндік береді. Дегенмен, бағдарламаға шамадан тыс сенім арту, жұмсақ дағдыларды қалыптастыру үшін маңызды саналатын эмоционалды интеллектінің төмендеуіне әкелуі мүмкін.

Course Hero, Gradescope, Cognii AI, Socratic және Praktika AI платформаларының салыстырмалы талдауы жүргізілді. Платформалардың қолдану мақсаты, артықшылықтары, кемшіліктері және білім беру процесіндегі қолданыс бағыттары анықталып, жіктеу негізінде оңтайлы бағдарлама таңдалды.

Course Hero негізінен жазбалар, нұсқаулықтар және өткен емтихан құжаттары сияқты оқу материалдарының кең репозиторийін ұсынатын «ресурстық хаб» ретінде қызмет етеді. Оның артықшылығы: студенттерге бұрыннан бар ресурстарға қол жеткізуді қамтамасыз ету арқылы өздігінен оқуға мүмкіндік береді. Бағдарлама тәуелсіз білім алушылар үшін қосымша оқу құралы ретінде өте қолайлы, бірақ жекелендірілген немесе интерактивті білім беру талаптарын қанағаттандырмайды.

Gradescope кері байланысты қамтамасыз етуге бағытталған, бағалау үдерісін жылдамдатып, объективтілікті қамтамасыз ететін, әсіресе сандық немесе құрылымдық тапсырмалар үшін тиімді болса, Cognii AI сыни ойлауға және жекелендірілген білім беруге ықпал ететін интерактивті оқыту платформасы ретінде ерекшеленеді, егжей-тегжейлі кері байланыс береді және оқушының қажеттіліктеріне бейімделе отырып, сыни тұрғыдан ойлау мен инклюзивті оқытуды ілгерілетуге бағытталған.

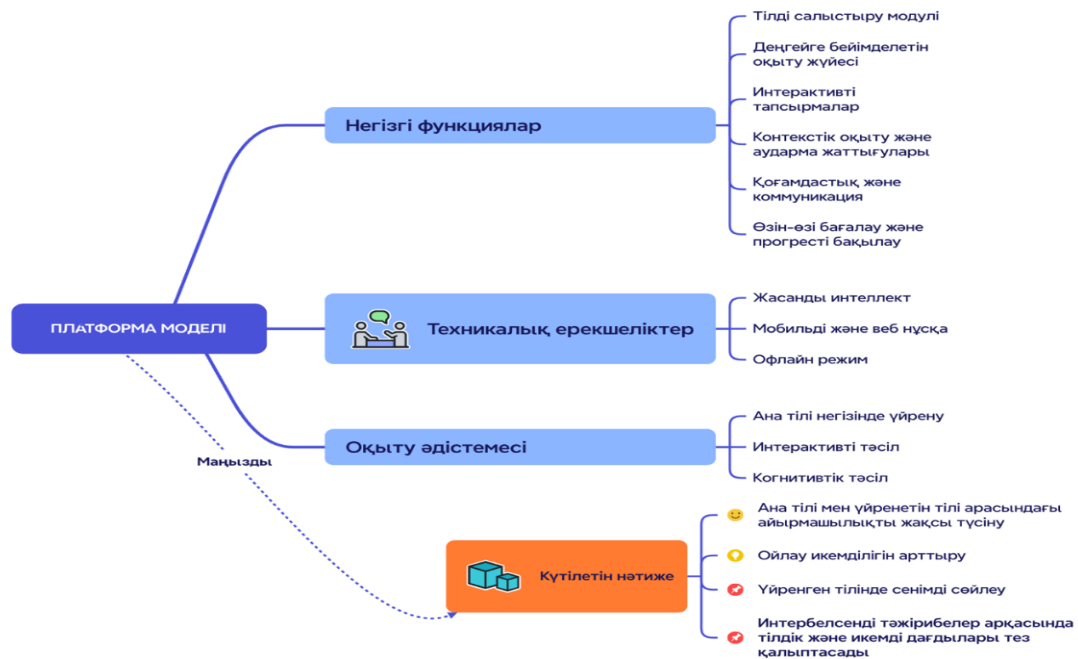
Google ұсынған Socratic – бұл тақырыптардың кең ауқымы үшін жылдам жауаптар мен қадамдық түсініктемелер беретін мобильді интеллект. Уақытын үнемдеуге тырысатын білім алушылар үшін қарапайым әрі қолжетімді тамаша ресурс. Praktika AI иммерсивті оқытуда, әсіресе тілді меңгеруде нақты өмірдегі ситуацияларды модельдей отырып, коммуникативтік дағдыларды дамытуға бағытталған аватар оқытушысы бар, ойын элементтері мен кері байланысты қамтитын платформа.

Жоғарыда сипатталған ЖИ платформаларын негізге ала отырып, екінші тілді үйренушінің икемді дағдыларын дамытатын және өз тілі мен үйренетін тілін салыстыра отырып, тілді оңтайлы үйренуіне көмектесетін платформаның моделін ұсынамыз (Сурет 1).

Ұсынылып отырған модель тіл үйренушілердің икемді дағдыларын дамыту арқылы тілді табиғи жолмен және терең түсінуіне көмектеседі. Атқаратын қызметі үлкен үш модульге жіктелді. Тілді салыстыру модулінде тіл үйренуші ана тілі мен үйренетін тілінің грамматикалық, лексикалық, фонетикалық ерекшеліктерін салыстырады. Кейбір қиын грамматикалық құрылымдардың түсіндірмесі беріледі. Пайдаланушыға екі тілді ортақ және ерекшеленетін тұстарын интерактивті тапсырмалармен көрсетеді. Тіл үйренушінің деңгейі бастапқы тест арқылы анықталып, соның негізінде оқыту барысында материалдар күрделендіріліп немесе жеңілдетіліп ұсынылады. ЖИ көмегімен тіл үйренушінің жеке оқу жоспары құрылады.

Интерактивті тапсырмаларға әлемдік стандарттарға негізделген тапсырма түрлері, атап айтқанда: грамматикалық жаттығулар, сөздік ойындар, диалог құру, ана тіліне сүйене отырып, жаңа сөздерді ассоциациялау әдістері, дауысты тану технологиясы арқылы айтылым дағдысын тексеру қарастырылған. Сонымен қатар бір мәтінді екі тілде оқыту, салыстыру, аударма жасау, қате аударылған жерлерді көрсетіп, түсініктеме беру функцияларын қосу аса тиімді. Платформада тіл үйренушілерге бір-бірімен байланыс жасап, бірігіп ойын ойнауға, тапсырмаларды бірге шешуге болады. Оқытушы аватарды пайдалану арқылы жасанды қарым-қатынас орнатып, тіл

үйренушінің өзге тілде сөйлеудегі ұялу мен қысылу сезімдерін жеңуіне ықпал етеді. Қоғамдастық арқылы үйреніп жатқан тілінде сөйлейтін адамдармен қарым-қатынас жасайтын болса, тілді тезірек үйренуге септігі тиеді.

Сурет 1 – Икемді дағдыларды дамыта отырып, тілді транслингвалды аспектіде меңгертетін ЖИ-дің жалпылама моделі

Рисунок 1 – Обобщённая модель ИИ для овладения языком в транслингвальном аспекте через развитие гибких навыков

Figure 1 – Generalized Model of AI for Language Acquisition in a Translingual Aspect through the Development of Flexible Skills

Ұсынылып отырған платформа моделі зерттеудің бастапқы кезеңінде әзірленген концептуалдық жоба болып табылады. Модельдің басты мақсаты – қазақ тілін транслингвалды аспектіде үйрету процесінде жасанды интеллектің генеративті мүмкіндіктерін пайдалану арқылы тілдік дағдылармен қатар икемді дағдыларды (soft skills) дамытуға бағытталған интеграцияланған жүйені ұсыну.

Модельдің ғылыми жаңалығы үш негізгі қырынан көрінеді:

1. Транслингвалды тәсілді жасанды интеллектімен үйлестіру – ана тілін салыстыруға негізделген оқыту, виртуалды ортада аватар-оқытушымен интерактивті әрекеттесу арқылы жүзеге асады;

2. Жеке оқу траекториясын қалыптастыру – ЖИ негізінде тіл үйренушінің деңгейін автоматты түрде анықтап, материалды күрделендіру немесе жеңілдету мүмкіндігі қамтамасыз етіледі;

3. Soft skills дамытуды кіріктіру – модель тіл үйренушінің тек тілдік құзыреттілігін ғана емес, сонымен қатар коммуникативтік, сыни тұрғыдан ойлау, мәдениетаралық қарым-қатынас дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Практикалық маңыздылығы тек қолданыстағы қосымшаларды шолумен шектелмейді. Платформа Cognii AI мен Praktika AI артықшылықтарын үйлестіре отырып, виртуалды тілдік орта құруды, аватар-оқытушы көмегімен сөйлеу тәжірибесін қалыптастыруды, геймификация элементтері арқылы мотивацияны арттыруды мақсат етеді. Бұл әдіс тіл үйренушіге қателесуден қорықпай, табиғи түрде қарым-қатынасқа еркін түсуге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Жүргізілген талдау нәтижесінде жасанды интеллектке негізделген білім беру платформаларының ерекшеліктері айқындалды. Course Hero қосымшасы негізінен білім қорына

қолжетімділікті қамтамасыз етсе, Gradescope автоматтандырылған бағалау мен кері байланыс арқылы оқыту процесін жеңілдететіні анықталды. Cognii AI студенттердің сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамытып, жекелендірілген оқытуға мүмкіндік береді. Praktika AI коммуникативтік дағдыларды жетілдіруде және транслингвалды тәсілді қолдануда тиімді болып шықты. Ал Socratic ақпаратқа жедел қол жеткізу арқылы білім алушының өзіндік ізденіс дағдыларын қолдайды.

Осы платформаларды салыстырмалы талдау нәтижесінде, Cognii AI – сыни ойлауды дамытуға, Praktika AI – коммуникативтік дағдыларды жетілдіруге ең қолайлы құралдар екендігі анықталды.

Зерттеу барысында қазақ тілін екінші тіл ретінде үйретуге арналған, транслингвалды аспектіде жұмыс істейтін, икемді дағдыларды дамытуға бағытталған ЖИ-ге негізделген жаңа платформаның теориялық моделі ұсынылды. Бұл модельдің ерекшелігі – ана тілі мен меңгеріліп жатқан тілді салыстыруға негізделген тапсырмалар, өзін-өзі бағалау мен прогресті бақылау жүйесі, офлайн режим мүмкіндігі және аватар-оқытушымен иммерсивті өзара әрекет ету.

Сонымен, зерттеу нәтижесінде мынадай қорытындылар жасалды:

1. Тілді ЖИ арқылы оқытуда транслингвалды тәсіл soft skills (коммуникация, сыни ойлау, эмоциялық интеллект) дамытуға ықпал етеді;
2. ЖИ платформаларының салыстырмалы талдауы Cognii AI мен Praktika AI-дың тиімділігін айқындап берді;
3. Қазақ тілін үйретуге арналған жаңа үлгілік модельдің ғылыми-әдістемелік негіздері жасалды.

Бұл жұмыс әзірге теориялық сипатта. Келесі кезеңде модельді эмпирикалық негізде бағалау жоспарланып отыр. Пилоттық зерттеу барысында статистикалық деректер жиналып, модельдің тиімділігі тәжірибелік тұрғыдан айқындалмақ.

Әдебиеттер

Десять лучших инструментов ИИ для образования (январь 2025 г.) // Unite.ai. – URL: <https://www.unite.ai/ru/10-best-ai-tools-for-education/> (қаралған күні: 25.08.2024).

Куриленко В.Б., Бирюкова Ю.Н., Цотова Д. Транслингвальный подход в обучении иностранным языкам: сущность, специфика, лингводидактический потенциал // Технологии, образование, наука: стратегия прорыва Сборник научных трудов по материалам международной научно-практической конференции г. Белгород, 6 марта 2020. – С. 55.

Қазақ тілін үйренуге арналған 11 онлайн құрал // SKnews.kz. – URL: <https://sknews.kz/news/view/kazak-tilin-uyrenuge-arnalghan-11-onlayn-kural> (қаралған күні: 25.08.2024).

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзі. – URL: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevty-ulttyk-kuryltaydyn-adal-adam-adal-enbek-adal-tabys-atty-ushinshi-otyrysynda-soylegen-sozi-1525727> (қаралған күні: 25.08.2024).

Рахметова Р.С. Қазақ тілін деңгейлік оқытудың ғылыми-методологиялық негіздері. – Алматы, 2012. – 227 б.

Anderson, J. Reimagining English language learners from a translanguaging perspective. *ELT Journal*. 2017. Published by Oxford University Press: <https://doi.org/10.1093/elt/ccx029>.

Bao, M. Can home use of speech-enabled artificial intelligence mitigate foreign language anxiety – Investigation of a concept. *Arab World English Journal Special Issue on CALL*. 2019. No.5. P. 28-40.

Brinkschulte, Melanie, Grieshammer, Ella, Stoian, Monica-Elena. Translanguaging Academic Writing at Internationalised Universities: Learning From Scholars. *Journal of Academic Writing*. Vol. 8. No.2. 2018. P. 150-160.

Hyun-Sook, Kang, Mark Barba, Pacheco. Translanguaging competence and study abroad: shifts in sojourners' approaches to second language learning. *Language and Education*. 2020. P. 425-439.

Li Wei, Wing Yee (Jennifer) Ho. Language Learning Sans Frontiers: A Translanguaging View. *Annual Review of Applied Linguistics*, 38. 2018. P. 33-59. <https://doi.org/10.1017/S0267190518000053>.

Marr, B., Ward, M. Artificial intelligence in practice: how 50 successful companies used artificial intelligence to solve problems. Communication tool: chatbot. *International Journal of Computer Science and Engineering*. 2019. Vol. 5. No.5. P. 8-12.

Nurcahyoko, K. Cultural snapshot: Fostering crosscultural understanding through cultural projects. *International Journal of Education (IJE)*. 2016. Vol. 4. № 4. P. 29-37.

Ryan, R.M., Deci, E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 2000. 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>.

Sitong, Wang. Exploring the translanguaging approach to English as a foreign language writing in China. *International Journal of Education (IJE)* Vol.10, No.3, 2022. <https://doi.org/10.5121/ije.2022.10302>

Vanitha, Thuraiarasu. Gamification-Based Learning as the future of language learning. *European Journal of Humanities*

and Social Sciences. 2022. Vol. 2. No.6. P. 62-69. <http://dx.doi.org/10.24018/ejsocial.2022.2.6.353>.

Yermakov, D.S., Amantai, Zh.A. Soft skills models. Modern education and soft skills. Education Policy. 2021. No.4. P. 42-50.

References

Anderson, J. (2017) Reimagining English language learners from a translangual perspective. ELT Journal. Published by Oxford University Press: <https://doi.org/10.1093/elt/ccx029>. (in English)

Bao, M. (2019) Can home use of speech-enabled artificial intelligence mitigate foreign language anxiety – Investigation of a concept. Arab World English Journal Special Issue on CALL. No.5. P. 28-40. (in English)

Brinkschulte, Melanie, Grieshammer, Ella, Stoian, Monica-Elena. (2018) Translangual Academic Writing at Internationalised Universities: Learning From Scholars. Journal of Academic Writing. Vol. 8. No.2. P. 150-160. (in English)

Desjat' luchshih instrumentov II dlja obrazovaniya (Janvar' 2025 g.). Unite.ai. – URL: <https://www.unite.ai/ru/10-best-ai-tools-for-education/> (qaralgan kuni: 17.01.2025). [Top Ten AI Tools for Education (January 2025). Unite.ai. – URL: <https://www.unite.ai/ru/10-best-ai-tools-for-education/> (date of request: 08/25/2024).] (in Russian)

Hyun-Sook, Kang, Mark Barba, Pacheco. (2020) Translangual competence and study abroad: shifts in sojourners' approaches to second language learning. Language and Education. P. 425-439. (in English)

Kurilenko, V.B., Birjukova, Ju.N., Cotova, D. (2020) Translingval'nyj podhod v obuchenii inostrannyh jazykam: sushhnost', specifika, lingvodidakticheskij potencial. Tehnologii, obrazovanie, nauka: strategiya proryva. Sbornik nauchnyh trudov po materialam Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii. Belgorod, 6 marta 2020. S. 55. [Kurilenko, V.B., Biryukova, Yu.N., Tsotova, D. (2020) Translangual approach in teaching foreign languages: essence, specificity, linguistic and didactic potential. Technologies, education, science: a breakthrough strategy Collection of scientific papers based on the materials of the International Scientific and Practical Conference Belgorod, March 6, 2020. P. 55.] (in Russian)

Li Wei, Wing Yee (Jennifer), Ho. (2018) Language Learning Sans Frontiers: A Translanguaging View. Annual Review of Applied Linguistics, 38. P. 33-59. doi: 10.1017/S0267190518000053. (in English)

Marr, B., Ward, M. (2019) Artificial intelligence in practice: how 50 successful companies used artificial intelligence to solve problems. Communication tool: chatbot. International Journal of Computer Science and Engineering. Vol. 5. No.5. P. 8-12. (in English)

Memleket basshysy Qasym-Zhomart Toqaevtyng ulttyq quryltajdyng «Adal adam – Adal engbek – Adal tabys» atty ushinshi otyrysnynda soylegen sozi. URL: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-qasym-zhomart-toqaevtyng-ulttyk-quryltajdyng-adal-adam-adal-engbek-adal-tabys-atty-ushinshi-otyrysnynda-soylegen-sozi-1525727> (qaralgan kuni: 25.08.2024). [Speech of the head of state Kassym-Zhomart Tokayev at the third meeting of the National Kurultai "Honest man – Honest labor – Honest success". URL: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-qasym-zhomart-toqaevtyng-ulttyk-quryltajdyng-adal-adam-adal-engbek-adal-tabys-atty-ushinshi-otyrysnynda-soylegen-sozi-1525727> (review date: 25.08.2024).] (in Kazakh)

Nurcahyoko, K. (2016) Cultural snapshot: Fostering crosscultural understanding through cultural projects. International Journal of Education (IJE). Vol. 4. No.4. P. 29-37. (in English)

Qazaq tilin ujrenuge arналган 11 onlajn qural. SKnews.kz. – URL: <https://sknews.kz/news/view/kazak-tilin-yyrenuge-arnalghan-11-onlajn-kyral> (qaralgan kuni: 25.08.2024). [11 online tools for learning the Kazakh language. SKnews.kz. - URL: <https://sknews.kz/news/view/kazak-tilin-yyrenuge-arnalghan-11-onlajn-kyral> (review date: 25.08.2024).] (in Kazakh)

Rahmetova, R.S. (2012) Qazaq tilin denggejlik oqytudyng gylymi-metodologijalyq negizderi. Almaty, 2012. 227 b. [Rahmetova, R.S. (2012) Scientific and methodological foundations of level teaching of the Kazakh language. Almaty, 227 p.] (in Kazakh)

Ryan, R.M., Deci, E.L. (2000) Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American Psychologist, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>. (in English)

Sitong, Wang. (2022) Exploring the translangual approach to English as a foreign language writing in China. International Journal of Education (IJE) Vol. 10. No.3. <https://doi.org/10.5121/ije.2022.10302>. (in English)

Vanitha, Thurairasu. (2022) Gamification-Based Learning as the future of language learning. European Journal of Humanities and Social Sciences. Vol. 2. No.6. P. 62-69. <http://dx.doi.org/10.24018/ejsocial.2022.2.6.353>. (in English)

Yermakov, D.S., Amantai, Zh.A. (2021) Soft skills models. Modern education and soft skills. Education Policy. No.4. P. 42-50. (in English)

Мақала туралы ақпарат / Информация о статье / Information about the article.

Редакцияға түсті / Поступила в редакцию / Entered the editorial office: 14.02.2025.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted for publication: 20.09.2025.

Интернетте қол жетімді / Доступно онлайн / Available online: 30.09.2025.